

ACADEMIA ROMÂNĂ

„Dezvoltarea capacității Ministerului Educației Naționale de monitorizare și prognoză a evoluției învățământului superior în raport cu piața muncii”, cod SIPOCA 3

Rezultat R3: Studiu de impact realizat al strategiilor și al diferitelor intervenții dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior, asupra ofertelor educaționale ale universităților și asupra angajatorilor

Modul 4: Analiza impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale pentru Universitatea Ovidius din Constanța, Universitatea Maritimă din Constanța, Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați - rezumat -

Elaborată de către autor:
Expert piața muncii 4
Raluca Mihaela DRĂCEA

OBIECTIVE GENERALE, OBIECTIVE SPECIFICE ȘI METODOLOGIE DE CERCETARE

Adaptarea strategiilor și politicilor educaționale din România la cerințele pieței muncii reprezintă cea mai mare provocare pentru actualul sistem educațional din România, întrucât posibilitățile de absorbție a forței de muncă sunt limitate de rigiditatea manifestată la nivelul ofertei. Piața educațională este o nișă viabilă și profitabilă pe care puține instituții își pot permite să o ignore, dar aceasta poate fi, în egală măsură, evazivă și dificil de țintit, necesitând o serie de soluții inovatoare și instrumente unice de investigare. Strategia de marketing educațional ar trebui, prin urmare, să aibă ca obiectiv principal construirea notorietății brandului instituției și ”vinderea produsului” printr-o abordare unică, în concordanță cu domeniile cu potențial de dezvoltare. În acest context reiese importanța temei de cercetare abordate care are ca și **obiectiv principal** ”*Evaluarea impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților*”.

Pentru atingerea obiectivului principal, au fost stabilite **3 obiective specifice**:

- *OS1 - Analiza diferențierii dintre universități după programele de studii relevante ce oferă competențe în domenii cu potențial de dezvoltare la nivel regional;*
- *OS2 - Analiza impactului Legii educației naționale asupra universităților, la 5 ani de la adoptarea acesteia;*
- *OS3 - Identificarea modificărilor produse în oferta educațională a universităților ca urmare a strategiilor / intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior.*

Fiecare dintre cele 3 obiective specifice menționate *constituie câte o direcție de cercetare separată* în cadrul studiului, în pofida interconexiunilor dintre acestea încercându-se o delimitare a acțiunilor urmărite.

Punctul de pornire în efectuarea cercetării îl reprezintă parcurgerea literaturii de specialitate în domeniu, precum și Strategia Națională de Cercetare Dezvoltare și Inovare 2014-2020, Strategia Națională pentru Învățământ Terțiar 2015-2020, Rapoartele CNFIS 2012-2015, Planul de Dezvoltare Regională Sud-Est 2014-2020, pe baza cărora s-au construit 2 teorii: (1) educația joacă un rol major în crearea capitalului uman contribuind la creșterea economică și la creșterea producției, similar cu capitalul fizic; (2) în contextul unei economii globale bazate pe cunoaștere, universitățile tradiționale încearcă să își adapteze scopurile, structurile și

programele în directă corelare cu cerințele pieței muncii, concomitent cu reducerea costurilor și îmbunătățirea accesibilității la educația superioară, teorii care au dat naștere la **3 ipoteze**:

1. **Ipoteza 1 (I1):** Universitățile supuse analizei nu oferă întotdeauna, prin oferta educațională, competențe în domeniile cu potențial de dezvoltare la nivel regional;
2. **Ipoteza 2 (I2):** Legea Educației nr. 1/2011 a stimulat universitățile performante și a determinat o readaptare continuă a acestora la constrângerile financiare impuse;
3. **Ipoteza 3 (I3):** Strategiile dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior din România au determinat un impact diferit asupra ofertei educaționale a Universităților supuse analizei.

Perspectiva metodologică propusă pentru atingerea obiectivelor face recurs la *colectarea de date calitative și cantitative*, astfel:

- 1) *Realizarea unei cercetări cantitative la nivelul universităților analizate*, destinată colectării de date pe două categorii de indicatori: informații despre structura și organizarea studiilor; date privind finanțarea.
- 2) *Colectarea de date calitative, prin interviuri structurate cu managementul universitari*, în vederea estimării impactului Legii Educației nr. 1/2011, resimțit la nivelul universităților.
- 3) *Realizarea unei cercetări cantitative bazată pe analiza documentelor oficiale*, a datelor statistice furnizate de INSSE, Comisia Națională de Prognoză și EUROSTAT, a datelor obținute în cadrul altor cercetări și baze de date ale unor instituții publice, analiza datelor furnizate de site-urile universităților precum și de alte structuri, cum sunt ARACIS, CNFIS, CNCIS etc.

CONCLUZII ȘI REZULTATE

Pornind de la **Ipoteza (I1)** că universitățile nu oferă întotdeauna, prin oferta educațională, competențe în domeniile cu potențial de dezvoltare la nivel regional, pe baza analizei efectuate, se *observă o discrepanță între oferta educațională promovată, pe programe de studii considerate a fi prioritare de către universități și domeniile cu potențial de dezvoltare la nivel regional*. Rezultatele ilustrează dominanța programelor de studii din ramura de știință ”Științe economice” și ”Științe juridice”, apoi o alternanță foarte mare a programelor de studii din

domeniul fundamental ”Științe ingineresti”, alocate programelor de studii din ramura de știință ”Inginerie mecanică, mecatronică, inginerie industrială și management”.

Este destul de evident faptul că astfel de excese nu au avut determinări obiective imprimate de cererile de pe piața muncii, fiind mai degrabă rezultatul unei oferte educaționale excesive din partea instituțiilor de învățământ superior, în condițiile unui control de calitate insuficient. În condițiile în care, piața muncii este suprasaturată de absolvenții din domeniul fundamental Științe sociale, iar specificul regional se bazează încă pe industrie, tranziția către o economie post-industrială bazată pe sectorul terțiar realizându-se destul de lent, *oferta educațională a universităților nu este suficient de elastică pentru a se adapta noilor provocări de pe piață.*

Pornind de la *ipoteza (I2)* că Legea Educației Naționale nr. 1/2011 a stimulat universitățile performante și a determinat o readaptare constantă a acestora la constrângerile financiare impuse, pe baza analizei efectuate, se constată că universitățile supuse analizei, ca și marea majoritate a universităților din țară de altfel, au intrat într-un amplu program de reformă care a vizat compatibilizarea ciclurilor de învățământ cu cerințele unei educații centrate pe valoare și cu Cadrul European al Calificărilor, asigurarea unui grad mai ridicat de autonomie, responsabilizare și un sistem de finanțare care să stimuleze performanța. Cu toate acestea, Legea Educației Naționale a avut un impact diferit asupra universităților în cei cinci ani de la adoptarea acesteia.

Ca o consecință directă a intrării în vigoare a Legii 1/2011, universitățile au fost nevoite să-și adapteze și/sau să-și restructureze numărul de programe de studii atât la cerințele pieței regionale a muncii (prin desființarea anumitor programe de studii și înființarea unor noi programe), cât și la constrângerile legate de finanțare. Cel mai puternic impact al adoptării Legii 1/2011 l-a avut însă finanțarea universităților bazată pe clasificarea acestora. Impactul Legii 1/2011 asupra finanțării universităților s-a observat cel mai acut în anul 2012, prin trecerea la finanțarea pe bază de excelență, ceea ce a determinat pe de o parte, *scăderea finanțării instituționale* la toate cele trei universități supuse analizei, iar pe de altă parte, privind pe componente, a determinat o *reducere a finanțării suplimentare pe student echivalent*, sporind dificultățile financiare ale universităților analizate.

Privind însă per ansamblu perioada 2011-2015, evaluarea universităților impusă prin Legea 1/2011, în scopul *ierarhizării programelor de studiu și finanțării în funcție de această poziție ierarhică nu a avut un impact financiar decât până în anul 2012*. Ulterior, după adoptarea OUG 117/2013, aceasta nu a mai produs efecte financiare și au fost luate o serie de măsuri care să egalizeze oarecum discrepanțele create între universități, îndepărtându-se de scopul declarat și anume, stimularea performanței.

Pornind de la ***Ipoteza 3 (I3)*** că strategiile dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior din România au determinat un impact diferit asupra ofertei educaționale a Universităților, în cadrul analizei se poate observa că această ipoteză a fost confirmată, condițiile strategice ale activității universitare variind considerabil între universități și în cadrul aceleiași universități, de la o facultate la alta. Confruntat cu această situație de diversitate, este adesea dificil de a defini o poziționare strategică unică, iar conducerea universităților trebuie să asigure o politică universitară coerentă.

Analiza strategiei unei universități trebuie realizată și sub aspectul valorii adăugate globale care este complementară strategiilor sectoriale. Impactul unei universități nu se reduce numai la formare și cercetare, este necesar să se ia în considerare și efectul extern pe care îl produce și față de care autoritățile locale sunt foarte sensibile. În acest context, universitatea poate fi văzută ca fiind cel mai important “agent economic” din teritoriu care contribuie la imaginea acestuia și atractivitatea lui culturală și economică. Nu în ultimul rând, modul în care managementul unei universități exprimă coerența și dinamismul instituției, consolidează strategiile sectoriale facilitând intervenția mai mult sau mai puțin cuprinzătoare a unor potențiali finanțatori și promovează în mod indirect atractivitatea universității pentru studenți.

În acest context, se apreciază că instituțiile de învățământ superior ar trebui: **(1)** Să își transforme condițiile regionale și dinamica demografică într-un element esențial al strategiei lor; **(2)** Să își adapteze programele de studiu atât la nevoile candidaților din regiune, cât și la cerințele pieței muncii; **(3)** Să nu-și specializeze excesiv programele de licență, ci să le structureze în așa fel încât să permită trecerea la programele de masterat ale altor universități; **(4)** Să promoveze accesul la programe pentru profesioniști calificați, printr-o cooperare mult mai strânsă cu alți furnizori de educație din sectorul profesional; **(5)** Să își concentreze atenția mai mult asupra propriei misiuni care să o diferențieze de celelalte instituții cu profil similar.